

Pisana zapažanja Pravnog odjela Ureda visokog predstavnika u vezi sa zahtjevom podnosioca u predmetu br. U 1/11

I. Uvod

1. Dana 06. januara 2011. godine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustavni sud) primio je zahtjev zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti *Zakona o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja* ("Službeni glasnik Republike Srpske," br. 135/10).

2. Zahtjev bi se u svom relevantnom dijelu mogao rezimirati na sljedeći način:

Kao prvo, ne postoji ustavni osnov da Narodna skupština Republike Srpske (NSRS) usvoji Zakon o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 135/10), koji je NSRS usvojila 14. septembra 2010. godine, pa taj Zakon stoga nije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Kao drugo, Zakon o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 135/10), nije u saglasnosti s alinejama 2. i 6. preambule Ustava Bosne i Hercegovine, čl. I(1) i III(3)(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

3. Podnosilac zahtjeva stoga traži od Ustavnog suda da utvrdi da ne postoji ustavni osnov da NSRS donese Zakon o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 135/10); da utvrdi da prethodno spomenuti Zakon nije u skladu s alinejama 2. i 6. preambule Ustava Bosne i Hercegovine, članovima I(1) i III(3)(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te obavezama iz člana 1. Protokola 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda; te da ukine i stavi van snage osporavani Zakon narednog dana od dana objavljivanja odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku BiH."

Podnosilac zahtjeva nadalje traži da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom se zabranjuje primjena osporavanog Zakona do donošenja konačne odluke Ustavnog suda u ovom slučaju.

4. Dana 15. marta 2011. godine, Ustavni sud je pozvao Odjel za pravne poslove Ureda visokog predstavnika da dostavi svoja pisana zapažanja i ostale relevantne informacije u pogledu zahtjeva podnosioca za ocjenu ustavnosti osporavanog Zakona. Dana 23. marta 2011. godine, Ured visokog predstavnika je od Ustavnog suda dobio odgovor NSRS-a na zahtjev gospodina Sulejmana Tihića, koji je NSRS skupa s dokumentacijom priloženom uz taj odgovor dostavio Ustavnom sudu dana 15. februara 2011. godine.

5. Ured visokog predstavnika pripremio je ovaj podnesak kao *amicus curiae* s ciljem da pomogne Ustavnom sudu pri njegovom razmatranju predmeta br. U 1/11.

II. Historijat

6. Ustav Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustav) ne sadrži izričite odredbe o tome kako državna imovina mora biti podijeljena između različitih nivoa vlasti, pa se stoga država i entiteti nisu složili u pogledu toga koja su njihova pojedinačna prava na korištenje, upravljanje i raspolaganje takvom imovinom, uključujući i onu imovinu na kojoj je Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina imala pravo raspolaganja (u daljem tekstu: imovina SRBiH), te imovinu koja je Bosni i Hercegovini pripala po međunarodnom Sporazumu o pitanjima sukcesije (u daljem tekstu: imovina iz Sporazuma o sukcesiji).

7. U nedostatku izričitih ustavnih odredbi u Ustavu Bosne i Hercegovine kojima se uređuje raspodjela državne imovine između Bosne i Hercegovine i njenih entitetâ, entiteti su, iz čisto historijskih razloga, zadržali posjed nad većinom javne imovine koja se nalazi na njihovoj teritoriji. Međutim, od stupanja na snagu Aneksa 4 uz Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini (u nastavku teksta: Opći okvirni sporazum), došlo je do konkurentskih polaganja prava vlasništva na državnoj imovini između države, entitetâ i Brčko Distrikta, a koja se izgleda zasnivaju na oprečnim tumačenjima Ustava.

8. Svjestan pravne nesigurnosti koju je implicirala ova situacija, Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira odlučio je da se ovim pitanjem treba baviti na način koji osigurava da svi nivoi vlasti imaju vlasništvo nad resursima koji su im potrebni za vršenje njihovih nadležnosti. U svojoj Deklaraciji usvojenoj na nivou političkih direktora u Sarajevu 24. septembra 2004. godine, Upravni odbor je pozvao na postizanje "trajnog rješenja" za "pitanje državne imovine".

9. U nastojanju da riješi spor o pojedinačnim pravima vlasništva i upravljanja na državnoj imovini, u decembru 2004. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vijeće ministara) osnovalo je 'Komisiju za državnu imovinu' (u daljem tekstu: Komisija) koja se sastojala od predstavnika institucija na nivou države, entitetâ, i Brčko Distrikta BiH.¹¹ U mandat Komisije spada izrada kriterija za "utvrđivanje koja imovina je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, entitetâ i Brčko Distrikta," te izrada relevantnog zakonodavstva o pravima vlasništva i upravljanja državnom imovinom neophodnog za provedbu prethodno spomenutih kriterija.[2]

10. Državna imovina, u smislu mandata Komisije, obuhvata imovinu koja pripada državi Bosni i Hercegovini po međunarodnom Sporazumu o pitanjima sukcesije, imovinu nad kojom su Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: SRBiH) i bilo koje od njenih tijela imali pravo raspolaganja i upravljanja prije 31. decembra 1991. godine, te imovinu koja se smatra predmetom raspodjele između države i drugih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini na osnovu analize zemljišnih knjiga i katastara. Svi naredni akti vezani za državnu imovinu proglašeni odlukama visokog predstavnika iz 2004. godine imaju sličan predmet. Oспоравани Zakon koji je usvojila NSRS takođe odražava ovaj predmet, mada je on ograničen na teritoriju Republike Srpske. U ovom se podnesku pojam "državna imovina" koristi u prethodno spomenutom značenju.

11. Visoki predstavnik je podržavao, a i dalje podržava, rad Komisije u kojoj predstavnici njegovog Ureda učestvuju kao posmatrači i vjeruju da se raspodjela državne imovine treba postići ugovorom sklopljenim putem pregovora između relevantnih vlada, koji bi pratilo odgovarajuće provedbeno zakonodavstvo. Kako bi olakšao spomenute pregovore, visoki predstavnik je u martu 2005. godine proglasio Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom na nivou Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (u daljem tekstu zajednički naziv: zabrana raspolaganja).[3] Visoki predstavnik je uveo zabranu raspolaganja "za zaštitu interesa Bosne i Hercegovine i njenih administrativnih jedinica od potencijalne štete koju bi predstavljalo dalje raspolaganje državnom imovinom prije donošenja odgovarajućih zakona na osnovu spomenutih preporuka Komisije, koje će, na osnovu ustavnih nadležnosti, omogućiti organima vlasti da raspolažu ili na drugi način dodijele državnu imovinu na način koji nije diskriminatorski i koji je u najboljem interesu građana ..."[4]

12. Iako je zabrana raspolaganja izvorno uvedena na period od jedne godine, visoki predstavnik ju je više puta produživao. Odlukama br. 20/08 i 21/08 i 22/08 od 25. juna 2008. godine, zabrana je produžena do stupanja na snagu prethodno spomenutog zakona o državnoj imovini, odnosno do potvrđivanja "prihvatljivog i održivog" rješenja pitanja raspodjele državne imovine između države i drugih nivoa vlasti od strane Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira, ili dok visoki predstavnik drugačije ne odluči.[5]

13. U razdoblju od preko pet godina pregovora unutar Komisije, te između političkih predstavnika države, entitetâ i Brčko Distrikta, nije postignut sporazum o kriterijima za utvrđivanje koja imovina je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta, niti o nacrtu zakona kojim se preciziraju njihova pojedinačna prava na državnu imovinu.

14. Tokom pregovora pojavile su se dvije teorije o osnovu po kojem treba utvrditi koja javna imovina pripada državi, koja entitetima i koja Brčko Distriktu BiH. Međusobno suprotstavljene teorije mogu se ugrubo rezimirati na sljedeći način:

a. Teritorijalna podjela

Sva državna imovina koja postoji u trenutku stupanja na snagu Aneks 4 uz Opći okvirni sporazum vlasništvo je entiteta u kojem se nalazi, a zajedničke institucije Bosne i Hercegovine mogu koristiti imovinu potrebnu za vršenje svojih ustavnih i zakonskih nadležnosti, u onoj mjeri u kojoj bi to entiteti mogli ovladati zakonom[6].

b. Pravni kontinuitet

Kao pravni slijednik Republike Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina je nosilac prava vlasništva na cjelokupnoj državnoj imovini, ali entiteti i drugi nivoi vlasti mogu koristiti ili imati u vlasništvu onu imovinu koja im je potrebna za vršenje njihovih pojedinačnih nadležnosti, u onoj

mjeri u kojoj bi mogli biti ovlaštteni zakonom koji donese Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.[7]

15. Pored toga, 'funkcionalno-teritorijalna' raspodjela državne imovine nastala je unutar Komisije kao treća 'kompromisna' teorija za utvrđivanje imovine koja pripada državi, entitetima odnosno Brčko Distriktu. Prema toj teoriji, institucije Bosne i Hercegovine su vlasnici cjelokupne državne imovine koja se nalazi unutar njenih međunarodno priznatih granica, a koja im je potrebna za vršenje njihovih ustavnih i zakonskih nadležnosti, kao i sve imovine bivše SRBiH i imovine iz Sporazuma o sukcesiji koja se nalazi u inostranstvu. Po spomenutoj teoriji, vlade entitetâ odnosno Brčko Distrikta će biti vlasnici cjelokupne ostale državne imovine koja se nalazi unutar njihove teritorije.[8] Ovaj princip usvojili su ambasadori Vijeća za implementaciju mira (VIM) u izjavi objavljenoj 30. oktobra 2008. godine kojom su se "složili da početna pozicija za rješavanje ovog dugo neriješenog pitanja treba biti kompromis koji je postigla Komisija za državnu imovinu, prema kojem bi institucijama na državnom nivou pripala imovina koja im je potrebna da 'funkcionalno' obavljaju svoje ustavne nadležnosti, a ostalim nivoima vlasti bi pripala ostala državna imovina prema 'teritorijalnom' principu." [9]

16. Narodna skupština Republike Srpske usvojila je Zakon o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja (u daljem tekstu: Zakon RS o državnoj imovini), kojim se jednostrano nameće vizija Republike Srpske u pogledu podjele državne imovine prema čisto teritorijalnom načelu te, kao takva, dovodi u opasnost mogućnost dogovornog rješenja.

17. U cilju zaštite vlasničkih interesa Bosne i Hercegovine i ostalih nivoa vlasti od primjene zakonskih akata po kojima može doći do zasnivanja novih vlasničkih prava na državnoj imovini, te u cilju očuvanja izgleda za postizanje dogovornog rješenja ovog pitanja, visoki predstavnik je 6. januara 2011. godine izdao *Nalog kojim se obustavlja primjena Zakona o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja* ("Službeni glasnik BiH", br. 1/11), koji ostaje na snazi do stupanja na snagu konačne odluke Ustavnog suda o navedenom Zakonu.

18. Podnosilac zahtjeva tvrdi da je, na osnovu čl. I(1) i III(3)(b) Ustava, a u vezi s članom 2. Aneksa II na Ustav, Bosna i Hercegovina nosilac prava vlasništva (tj. titular) na cjelokupnoj državnoj imovini nad kojom je bivša SRBiH imala pravo raspolaganja i upravljanja do 31. decembra 1991. godine i nad kojom je RBiH postala nosilac prava vlasništva u skladu sa Zakonom o pretvorbi društvene svojine iz 1994. ("Službeni list RBiH", br. 33/94), te je, na osnovu člana III(3)(b) Ustava, nosilac prava vlasništva na cjelokupnoj imovini koja je pripala Bosni i Hercegovini po Aneksu A međunarodnog Sporazuma o pitanjima sukcesije ("Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori" br. 10/2001).

19. U svom odgovoru na ovaj zahtjev, NSRS navodi da, između ostalog, u skladu s članovima I(1), I(3), III(1) i III(3)(a) Ustava, država nema nadležnosti u pogledu ustavne materije uređene osporavanim Zakonom Republike Srpske, osim ako se entiteti nisu o tome sporazumjeli u skladu s članom III(5)(a) Ustava. U odgovoru se dalje tvrdi da, kako u ovom slučaju takvog sporazuma nema i kako Republika Srpska nije prenijela ovu nadležnost na institucije Bosne i Hercegovine, na entitetima je da urede ovu materiju, uključujući i u pogledu nosioca prava vlasništva na toj imovini. Kao rezultat, mišljenje je Republike Srpske da prethodno spomenute odredbe Ustava dijele državnu imovinu između entitetâ po teritorijalnom osnovu.

III. Analiza

20. Kao što je prethodno konstatirano, spor oko vlasništva na državnoj imovini proizlazi iz suprotstavljenih tumačenja Ustava. Kao takvo, pitanje vlasništva na državnoj imovini te, naročito, pitanje koje je u postupku pred Sudom predstavlja spor koji se javlja po Ustavu i to u okviru značenja njegovog člana VI(3)(a), te stoga spada u isključivu nadležnost Ustavnog suda.

21. U ovom podnesku će se razmotriti argumenti koji su izneseni u prilog striktno teritorijalne podjele državne imovine kako bi se zaključilo da ništa u Ustavu ne podržava takvu podjelu državne imovine između entitetâ. Ovaj podnesak se samo djelimično bavi ovom materijom i ne obuhvata sve argumente koje su stranke iznijele u postupku pred Ustavnim sudom.

I. Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta, ali postoji nezavisno od entitetâ

22. Kao argument kojim se podržava teritorijalna podjela državne imovine prema Ustavu, u odgovoru NSRS-a se tvrdi da teritorijalni razmjer 51:49 između entitetâ, koji je sadržan u Osnovnim načelima usaglašenim u Ženevi 8.

septembra 1995. godine i osnov je Aneksa 2 uz Opći okvirni sporazum, implicira da ne postoji Bosna i Hercegovina bez i izvan entitetâ, te time sprečava državne institucije da budu vlasnici bilo koje imovine koja se nalazi u Republici Srpskoj. NSRS nadalje tvrdi da se "Bosna i Hercegovina sastoji od njih i to u razmjeru 49:51, što je Opštim okvirnim sporazumom za mir u BiH, t.j. međuentitetskom linijom razgraničenja utvrđeno u teritorijalnom smislu, [...] da bi neki drugi subjektivitet Bosne i Hercegovine, bez entitetâ koji čine njenu strukturu, bio bi virtuelni subjektivitet [...] da su rješenja u predmetnom zakonu zasnovana na izvornim principima Dejtonskog mirovnog sporazuma jer je međuentitetskom linijom razgraničenja jasno uređena granica između entitetâ [...], da je teritorija RS jasno određena i po opštem principu građanskog prava prema kojem je ono što je na teritoriji RS vlasništvo je RS [...] i da je sva imovina koja se nalazi na teritoriji RS vlasništvo RS". Konačno, NSRS je takođe ukazala i na Konačnu odluku Arbitražnog tribunala za spor oko međuentitetske linije razgraničenja u oblasti Brčkog (u daljem tekstu: Konačna arbitražna odluka) od 5. marta 1999. godine, prema kojoj će cjelokupna teritorija Brčko Distrikta (t.j., predratna opština Brčko) postati zajednička svojina (tzv. "kondominijum") koja istovremeno pripada i jednom i drugom entitetu.

23. Što se tiče argumenta izvedenog iz Aneksa 2 uz Opći okvirni sporazum, primjećujemo da navedeni Aneks predviđa teritorijalno razgraničenje između dva entiteta, a ne između entitetâ i države Bosne i Hercegovine, pri čemu bi ovo posljednje bilo nemoguće. Aneks 2 uz Opći okvirni sporazum za mir potpisale su Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovini i Republika Srpska, a njime se predviđa utvrđivanje "međuentitetske linije razgraničenja" (engl. "IEBL") **između Federacije i RS**. Pošto tokom pregovora u Dejtonu strane nisu postigle sporazum oko dodjele kontrole entitetima u području Brčkog, član V Aneksa 2, imenovan "Arbitraža za područje Brčkog", omogućio je da se strane "slože na obavezujuću arbitražu o spornom dijelu međuentitetske linije razgraničenja u području Brčkog." Evidentno je da su Republika Srpska i Federacija Bosne i Hercegovine bile jedine strane u postupku u vezi s Arbitražom za oblast Brčkog i da Konačna odluka Arbitražnog tribunala of 5. marta 1999. godine predviđa konačnu i obavezujuću odluku o sporu **između dva entiteta oko međuentitetske linije razgraničenja u oblasti Brčkog**. Mi stoga smatramo da pitanja koja se javljaju po Općem okvirnom sporazumu i njegovim aneksima u pogledu teritorijalnog razgraničenja između dva entiteta ni na koji način ne utiču na vršenje nadležnosti od strane Bosne i Hercegovine na njenoj teritoriji, niti na sposobnost institucija Bosne i Hercegovine da budu vlasnici imovine koja se nalazi na teritoriji bilo kojeg entiteta.

24. Nadalje konstatiramo da se argument izveden iz koncepta "kondominijuma" takođe dotiče Amandmana I na Ustav Bosne i Hercegovine, koji proizlazi iz Konačne arbitražne odluke i daje ustavni status ovoj odluci, pa stoga mora biti razmatran i tumačen u kontekstu ove i ostalih odluka Arbitražnog tribunala za spor oko međuentitetske linije razgraničenja u oblasti Brčkog. Naročito podsjećamo na sljedeće:

"81. Republika Srpska prvo tvrdi da Opšti okvirni mirovni sporazum (GFAP) sadrži princip da bi se teritorija Bosne i Hercegovine trebala podijeliti u omjeru 51:49 između Federacije i Republike Srpske. Zatim naglašava da međuentitetska linija razgraničenja prikazana na Daytonskoj karti daje Republici Srpskoj manje od 49 procenata (sa malom razlikom) i zaključuje da je Tribunal spriječen da čini bilo kakvu redukciju teritorije Republike Srpske. Drugo, Republika Srpska tvrdi da je Opšti okvirni mirovni sporazum stvorio status quo koji ima efekta kako naodobrenje teritorijalnog "kontinuiteta" putem koridora prikazanog na karti, tako i na kontrolu Republike Srpske u Brčkom.

Tribunal se ne slaže. Prvo, istina je da se u uvodu Opšteg okvirnog mirovnog sporazuma (GFAP) ponovno potvrđuje obavezivanje strana na određene pred-dejtonske "Dogovorene osnovne principe", a u jednom od njih stoji da je "51:49 parametar teritorijalnog prijedloga Kontakt grupe osnova za dogovor" a podlošan je "prilagođavanju uz uzajamni sporazum." Taj uvod, međutim, nije sam po sebi stvorio obavezu; ta obaveza strana se pojavljuje u tekstu Opšteg okvirnog mirovnog sporazuma (GFAP), koji je modifikovao parametar 51:49 (uključujući neznatno malu razliku u podjeli) i ostavio je neriješenom teritorijalnu dodjelu u području koridora u Brčkom. Taj nedostatak rješenja je razlog za ovu arbitražu. Ukratko, Opšti okvirni mirovni sporazum nije odobrio niti nastavak kontrole Republike Srpske nad spornim područjem niti teritorijalni kontinuitet Republike Srpske." [podvučeni dio naglašen.]

Odluka Arbitražnog tribunala za spor oko međuentitetske granice na području Brčkog od 14. februara 1997. godine

"11. Po uspostavljanju novog Distrikta, njegova cjelokupna teritorija (tj. predratna opština Brčko) će postati zajednička svojina (tzv. kondominijum) koja istovremeno pripada i jednom i drugom entitetu: teritorija RS će obuhvatati cijelu opštinu, što važi i za teritoriju Federacije. Pa ipak, entiteti neće imati nikakvih ovlaštenja

unutar granica Distrikta, kojim će upravljati unitarna vlada. Postojeće zakonodavstvo entitetâ nastaviće da se primjenjuje na teritoriji Distrikta sve dok ne bude modificirano odlukom Supervizora ili Skupštine Distrikta, a međuentitetska granica će postojati u Distriktu sve dok Supervizor ne odredi da više nema pravnog značaja, te da se može ukinuti. Vidi paragraf 39 dole. Neće se dozvoliti nikakva podjela Distrikta na etničkoj osnovi.

52. RS i dalje tvrdi, kao što je to činila u prošlosti, da je jedan od ciljeva Dejtona bio da teritorija RS nakon Dejtona obuhvati najmanje 49% cijele BiH. Pa ipak, ova Odluka ničim ne ograničava taj teritorijalni dio. Štaviše, pošto će veličina teritorije koja se dodaje RS u skladu sa principom "condominium-a" biti veća od one koja se dodaje Federaciji, procenat teritorijalnog udjela RS će se ovom Odlukom povećati." [podvučeni dio naglašen.]

Konačna odluka Arbitražnog tribunala za spor oko međuentitetske granice na području Brčkog od 5. marta 1999. godine

25. Što se tiče argumenta kojim se izjednačavaju vlasnička prava nad teritorijom sa vlasništvom nad zemljištem i objektima na zemljištu, tvrdimo da ništa u Ustavu Bosne i Hercegovine niti u komparativnom ustavnom pravu ne potkrepljuje takav zaključak.[10] Takva veza bi mogla proizvesti apsurdne posljedice: na primjer, uspostava vlasničkih prava nekog pojedinca nad određenim zemljišnim česticama može predstavljati narušavanje "načela 51:49". Takođe, vlasništvo stranog pravnog lica nad određenim zemljišnim česticama koje se nalaze na teritoriji jednog od entitetâ značilo bi da bi takvo zemljište postalo strana teritorija. Vrijedi napomenuti da je Arbitražni tribunal za spor oko međuentitetske linije razgraničenja u oblasti Brčkog prepoznao ovu razliku između vlasništva nad teritorijom i vlasništva nad javnom imovinom uključujući zemljište u svom Aneksu Konačne odluke od 18. augusta 1999. godine gdje se kaže:

"12. Društvena / javna imovina

Vlasti Distrikta upravljaju svom društvenom/javnom imovinom unutar Distrikta, i imaju ovlaštenje, uz odobrenje Supervizora, da vrše privatizaciju društvene/javne imovine u skladu sa primjenjivim zakonima BiH. Društvenom/javnom imovinom u Distriktu se ne smije raspolagati osim ako je to u skladu sa zakonima BiH i uz odobrenje Supervizora." [podvučeni dio naglašen.]

Aneks Konačne odluke za Brčko (revidiran 18. augusta 1999.)

26. Konačno, tvrdnjama NSRS-a da su samo entiteti u Bosni i Hercegovini vlasnici teritorije, da država postoji samo onoliko dugo i sve dotle dok se sastoji od dvaju entitetâ, te da bi država bez entitetâ koji čine njenu strukturu bila virtuelni subjektivitet, negira se postojanje teritorije Bosne i Hercegovine, negiraju se atributi i nadležnosti države u pogledu njene teritorije prema Ustavu, te se negiraju i suverenitet i teritorijalni integritet države.

27. Važno je naglasiti da je, prema Ustavu, jedino država Bosna i Hercegovina dobila "atribut državne teritorije" kako u smislu domaćeg ustavnog prava, tako i u smislu međunarodnog prava. U skladu s ranijom jurisprudencijom Ustavnog suda (Treća djelimična odluka u predmetu br. U 5/98 od 1. jula 2000. godine, st. 29-30):

"Član I/1. Ustava BiH očigledno ustanovljuje činjenicu da jedino Bosna i Hercegovina nastavlja 'svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa unutrašnjom strukturom modificiranom ovim ustavom'. Zatim član I/3. uspostavlja dva entiteta, Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku kao sastavne dijelove države Bosne i Hercegovine. Dalje, kao što se može vidjeti npr. iz člana III/2. Ustava BiH, entiteti su podređeni suverenitetu Bosne i Hercegovine. Za razliku od primjera sastavnih jedinica saveznih država koje se i same nazivaju državama, u slučaju Bosne i Hercegovine je iz ovoga jasno da Ustav BiH nije priznao Republiku Srpsku niti Federaciju Bosne i Hercegovine kao 'države', već ih, umjesto toga, naziva 'entitetima'".

Prema tome, suprotno tvrdnjama predstavnika Narodne skupštine RS, Ustav BiH ne ostavlja prostora za bilo kakav 'suverenitet' entitetâ ili pravo na 'samoorganizovanje' zasnovano na ideji 'teritorijalne odvojenosti'. Državljanstvo entiteta se, tako, dodjeljuje prema članu I/7. Ustava BiH i nije dokaz njegove 'suverene' državnosti. Na isti način su članom III/3.(a) Ustava BiH 'vladine funkcije' dodijeljene institucijama BiH odnosno entitetima, tako da ovlasti entitetâ nisu ni na koji način izraz njihove državnosti, već proizilaze iz ove raspodjele ovlasti iz Ustava BiH."

28. NSRS navodi da je "suverenitet državne vlasti složena kategorija i u slučaju Bosne i Hercegovine je vrlo specifičan. Naime, izvorno, što je rezultat Dejtonskih pregovora i Opšteg sporazuma za mir u BiH, on je izveden [iz

entitetâ], što se vidi iz članova I/1, I/3 i VIII/3 Ustava Bosne i Hercegovine". Mi tvrdimo da je pravno postojanje entitetâ predviđeno članom I(3) Ustava Bosne i Hercegovine kojim se uspostavljaju dva entiteta, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska kao sastavni dijelovi države Bosne i Hercegovine. Ustavni sastav Bosne i Hercegovine izričito je predviđen Ustavom, pa se stoga i promjene takvog sastava mogu usvojiti isključivo u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine. Ustav je takođe izvor nadležnosti države i njenih entitetâ, te niži nivoi vlasti ne mogu ograničiti legitimno ustavno vršenje takvih nadležnosti od strane institucija Bosne i Hercegovine.

29. Da zaključimo, smatramo da bi striktno teritorijalna podjela državne imovine značila da je država tvorevina entitetâ, koja uživa samo one nadležnosti i sredstva koja su joj izričito prenijeli entiteti kao suverene države. Ustavni sud odbacio je takvo tumačenje člana I(1), člana I(3), člana III(1) i člana III(3)(a) Ustava u prethodno spomenutom stavu svoje Treće djelimične odluke u predmetu br. U 5/98.

2. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine može usvajati akte prema kojima država odlučuje o izvorima i iznosima sredstava neophodnih za rad institucija BiH

30. Što se tiče potkrepljujućih navoda NSRS-a da Bosna i Hercegovina nema "... sopstvenih prihoda niti pak sopstvene imovine iz koje bi [država] mogla pribavljati prihode,"[11] primjećujemo da član VIII(3) Ustava predviđa doprinose za prihode od strane Federacije i Republike Srpske za državni budžet u omjeru dvije trećine naspram jedne trećine, "osim ako se prihodi ne prikupljaju na način kako je utvrdila Parlamentarna skupština" [podvučeni dio naglašen].

31. Nadalje, u svojoj Odluci u predmetu br. U 25/00 od 23. marta 2001. Ustavni sud Bosne i Hercegovine je istakao da "...član IV/4.b) i član VIII/3. Ustava, *expressis verbis*, uređuju da je Parlamentarna skupština nadležna za reguliranje izvora prihoda,"[12] te je u daljem tekstu zaključio da: "Pitanja koja nisu izričito nabrojana u članu III/1. Ustava BiH kao nadležnost institucija BiH nisu nužno u isključivoj nadležnosti entitetâ" te da "Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine je po Ustavu nadležna da odlučuje o izvorima i iznosu sredstava za funkcioniranje institucija BiH."

32. Stoga slijedi da, u skladu sa članom III(1)(e), IV(4)(b) i VIII(3) Ustava, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine može usvojiti akte prema kojima država odlučuje o izvorima i iznosima sredstava neophodnim za rad institucija BiH, uključujući akte kojima država stiče imovinu i/ili dobija prihod, te da nepostojanje izričitih ustavnih odredbi o podjeli državne imovine ne znači da je entitetima automatski dodijeljeno vlasništvo nad takvom imovinom.

3. U presudi protiv Federacije, Sud Bosne i Hercegovine je odbacio načelo teritorijalnog vlasništva nad državnim imovinom.

33. Kao što je konstatirano u podnosiocem zahtjevu, u presudi Suda Bosne i Hercegovine u predmetu br. P-254/06 od 3. oktobra 2008. godine, Sud je potvrdio da Bosna i Hercegovina ima vlasnički interes u državnoj imovini u skladu s članom I(1) Ustava. U predmetu br. P-254/06, gdje je država tvrdila da je jedna institucija Federacije bespravno ušla u posjed nekretnina koje se nalaze u Sarajevu, a koje su upisane kao državna imovina, na kojima je pravo raspolaganja imala Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina, Sud je odlučio da je "...Federacija Bosne i Hercegovine povrijedila integritet i pravni kontinuitet imovine tužitelja države Bosne i Hercegovine kao pravnog slijednika Republike Bosne i Hercegovine..." U vezi s članom I Ustava, u presudi br. P-254/06 Sud nadalje obrazlaže da "...iz navedene odredbe Ustava proizlazi da je pravni slijednik Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, Republika Bosna i Hercegovina, koja nastavlja svoje pravno postojanje prema međunarodnom pravu kao država Bosna i Hercegovina unutar njezinih međunarodno priznatih granica, što potvrđuje pravni kontinuitet pravnog poretka države".

34. Na Ustavnom sudu je naravno i dalje da utvrdi da li je stav koji je zauzeo Sud Bosne i Hercegovine u presudi br. P-254/06 primjenjiv u ovom predmetu.

4. Sporazum o pitanjima sukcesije ne rješava, sam po sebi, pitanje raspodjele državne imovine između Bosne i Hercegovine i njenih entitetâ

35. U vezi s tvrdnjom podnosioca zahtjeva da je, prema članu III(3)(b) Ustava, u vezi sa Sporazumom o pitanjima sukcesije, imovina koja je Bosna i Hercegovina dobila u skladu s tim sporazumom vlasništvo države, te u vezi s protivtvrdnjom NSRS-a po kojoj su entiteti vlasnici cjelokupne imovine koju je Bosna i Hercegovina dobila u skladu s prethodno spomenutim, OHR skreće pažnju Suda na priloženo "Mišljenje Pravnog odjela o unutrašnjoj raspodjeli

državne imovine prema Sporazumu o pitanjima sukcesije bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije unutar Bosne i Hercegovine”.

36. U priloženom Mišljenju Pravnog odjela Ureda visokog predstavnika br. 2005/01 od 12. decembra 2005. godine, ovaj Ured je obavijestio članove Komisije za državnu imovinu o sljedećem:

“Mišljenja smo da se Sporazum o sukcesiji ne može shvatiti kao sporazum kojim se uređuju pojedinačna prava institucija Bosne i Hercegovine, entitetâ i Brčko Distrikta na imovinu izvedenu iz sporazuma. Sporazum djeluje isključivo radi uspostave normativnih prava država nasljednica u pogledu njihovog uzajamnog odnosa u okviru vlastitog međunarodnog subjektiviteta. U ovom trenutku ovi dijelovi imovine prelaze na Bosnu i Hercegovinu, u skladu sa odredbama ugovora, prava Bosne i Hercegovine vis-à-vis ostalih država slijednica smatraju se u punoj mjeri datim i postignuto je ograničenje u djelokrugu primjene Sporazuma o sukcesiji u odnosu na ovu imovinu. Izvan ovog ograničenja, Ustav i zakoni Bosne i Hercegovine djeluju na njenoj teritoriji kako bi se utvrdilo svako dalje ispunjavanje prava i obaveza.”

37. Što se tiče analogije izvedene u odgovoru NSRS-a između podjele imovine po Sporazumu o sukcesiji između države i saveznih jedinica tadašnje Državne zajednice Srbije i Crne Gore po teritorijalnom osnovu i podjele imovine prema Sporazumu o sukcesiji između Bosne i Hercegovine i njenih entitetâ, pozivamo Sud da obrati pažnju na stav 36. ovog podneska i naglašavamo da su upravo Ustav i zakoni regulirali unutrašnju raspodjelu imovine iz Sporazuma o sukcesiji tadašnje Savezne Republike Jugoslavije, što nema nikakvu važnost za unutrašnju podjelu ove imovine unutar Bosne i Hercegovine.

38. Što se tiče podjele imovine dobivene po Sporazumu o pitanjima sukcesije unutar Bosne i Hercegovine, konstatiramo da je Parlamentarna skupština usvojila Zakon o namjeni i korištenju dijela imovine koju je Bosna i Hercegovina dobila po Sporazumu o pitanjima sukcesije (“Službeni glasnik BiH” br. 11/02), kojim se raspodjeljuju finansijski prihodi dobiveni po sporazumu između države, entitetâ i Brčko Distrikta.

5. Određen broj zakona koje je donijela Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine priznaju načelo funkcionalnosti i stoga se zalažu protiv podjele državne imovine u skladu sa tzv. teritorijalnim načelom

39. Konstatiramo da praksa Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine potvrđuje načelo funkcionalnosti, a ne hipotetičko teritorijalno načelo. U tom pogledu, upućujemo na određen broj zakona kojima je Bosna i Hercegovina izvršila svoje nadležnosti prema Ustavu.

40. Radi ilustracije, Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 88/05), koji je na osnovu člana III(5)(a) Ustava donijela Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, predviđa se u čl. 71-74 okončanje raspolaganja svim pravima nad imovinom koja će i dalje služiti za potrebe odbrane i zabranjuje se bilo kakvo raspolaganje tom imovinom do okončanja raspolaganja imovinskim pravima.

41. Konstatiramo da je u ovom slučaju Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine odlučila slijediti funkcionalno načelo kod raspodjele “imovine koja će i dalje služiti za potrebe odbrane” i koja je stoga prijeko potrebna državi radi vršenja njenih nadležnosti po pitanjima odbrane. Važno je istaknuti da do danas relevantni akt odnosno akti potrebni za okončanje raspolaganja svim pravima i obavezama u vezi s nepokretnom imovinom predviđenom u članu 73. stavu (2) Zakona o odbrani nisu potpisani i da “zabrana raspolaganja” predviđena u članu 74. Zakona o odbrani, nad imovinom predviđenom u članu 71., stavu (3), ostaje na snazi.

42. Budući da predmet Zakona o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja, (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 135/10) takođe obuhvata i državnu imovinu koja i dalje služi za potrebe odbrane, smatramo da se osporavanim Zakonom pokreću pitanja iz Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine a, shodno tome, i pitanja po odredbama članova III(1)(a), III(3)(b) i III(5)(a) Ustava. Takođe je važno istaknuti da se dalji napredak na ostvarenju jednog od osnovnih ciljeva vanjske politike Bosne i Hercegovine, tj. pristupanja NATO-u, zasniva, između ostalog, na cjelovitoj realizaciji preuzimanja nepokretne imovine koja služi za potrebe odbrane od strane državnih institucija. Osporavani Zakon stoga zadire u ustavne nadležnosti državnih institucija uključujući i nadležnosti Bosne i Hercegovine po pitanjima vanjske politike.

43. Okvirni zakon o privatizaciji preduzeća i banaka, na koji se poziva u odgovoru NSRS-a, proglašen je Odlukom visokog predstavnika od 22. jula 1998. godine (“Službeni glasnik BiH”, br. 14/98). Smatramo da ovaj zakon predstavlja primjer funkcionalne raspodjele javne imovine, a ne teritorijalne podjele kako to tvrdi NSRS.

Donošenjem ovog okvirnog zakona, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine stvorila je siguran pravni ambijent za privatizaciju banaka i preduzeća istovremeno priznajući da je privatizacija pitanje koje prvenstveno potpada pod nadležnosti entitetâ prema Ustavu. Kao takav, zakon omogućuje entitetima da donesu dodatne zakone i da privatiziraju preduzeća i banke koji nisu u privatnom vlasništvu. U preambuli Okvirnog zakona o privatizaciji banaka i preduzeća predviđa se sljedeće:

“Općim okvirnim sporazumom za mir u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu nazvan GFAP) i posebno Aneksom 4 utvrđene su funkcije i odgovornosti institucija Bosne i Hercegovine i entitetâ, kao i financijske obaveze entitetâ prema tim institucijama, ali u njima nema niti jedna konkretna odredba koja se odnosi na vlasništvo nad javnim dobrima.

Ovaj zakon ima za cilj uspostaviti siguran pravni okvir za postupak privatizacije preduzeća i banaka i omogućiti da se taj proces odvija što je moguće transparentnije i brže u korist državljana Bosne i Hercegovine (BiH) uključujući raseljene osobe i izbjeglice.

Stoga, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine donosi ovaj zakon izričito priznavajući pravo entiteta da privatizira preduzeća i banke smještene na njihovom teritoriju, a koja nisu u privatnom vlasništvu i da mu pripadnu prihodi koji se time ostvare u skladu sa propisima koje usvajaju parlamenti entitetâ.”

44. Drugi primjeri primjene načela funkcionalnosti mogu se pronaći i u Zakonu o sistemu indirektnog oporezivanja u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, br. 44/03, 52/04, 32/07, 34/07, 4/08 i 49/09) i Zakonu o Obavještajno sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07 i 12/09).

45. Konstatiramo da raspodjela imovine u državnoj svojini između različitih nivoa vlasti u jednoj saveznoj državi predstavlja pitanje uređeno ustavnim pravom (tj. ustavom i njegovim tumačenjem od strane ustavnog suda). Ustavi Kanade,^[13] Australije^[14] i Njemačke^[15] sadržavaju izričite odredbe kojima se uređuje raspodjela imovine u državnoj svojini između različitih komponenti ovih saveznih država. U Belgiji, posebnim zakonom uređuje se raspodjela imovine u državnoj svojini.^[16] Cilj ovih ustavnih odredbi jeste da se raspodijele javna dobra. U većini saveznih država, takva imovina se raspodjeljuje između različitih nivoa vlasti prema funkcionalnim načelima. Drugim riječima, ove države putem svojih ustava ili ekvivalentnih akata priznaju da svaki nivo vlasti treba biti vlasnik imovine koja je potrebna za vršenje njegovih nadležnosti prema Ustavu.^[17]

46. Nakon što smo ispitati i riješili argumente iznesene u korist striktno teritorijalne podjele državne imovine, željeli bismo ispitati i dvije tvrdnje koje su istaknule strane u postupku kako bismo Sudu iznijeli naše stavove:

1. Oспораваним Законом покреће се питање из Закона о привременој забрани располагања државном имовином Босне и Херцеговине (“Службени гласник БиХ”, бр. 18/05 , 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 и 58/08)

47. Podnosilac zahtjeva tvrdi da osporavani Zakon nije u skladu sa zakonima koje je donio visoki predstavnik o zabrani raspolaganja državnom imovinom, konkretno članovima 2. i 4. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 18/05 , 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08) i da je osporavani Zakon stoga ništav. U svom odgovoru, NSRS tvrdi da “ni u kom smislu Ustavni sud Bosne i Hercegovine nije nadležan da cijeni da li su entitetski zakoni u skladu sa zakonima koje je nametnuo visoki predstavnik [...] i da, prema osnovama teorije prava, **zakon ne može biti ništav**, već samo **neustavan**, s obzirom na činjenicu da se ništavost, kao vrsta nezakonitosti pravnih akata, odnosi samo na pojedinačne pravne akte tako da i ovaj dio zahtjeva nije pravno utemeljen.”

48. Kako je ranije konstatirano, zabrane raspolaganja uvedene su kao privremene mjere neophodne za

“zaštitu interesa Bosne i Hercegovine i njenih administrativnih jedinica od potencijalne štete koju bi predstavljalo dalje raspolaganje državnom imovinom prije donošenja odgovarajućih zakona na osnovu spomenutih preporuka Komisije, koje će, na osnovu ustavnih nadležnosti, omogućiti organima vlasti da raspolazu ili na drugi način dodijele državnu imovinu na način koji nije diskriminatorski i koji je u najboljem interesu građana ...”^[18]

49. Tri zabrane raspolaganja uvedene su kako na državnom tako i na entitetskom nivou kako bi se osiguralo da

cjelokupna imovina potpada pod predmet zabrane raspolaganja, bez obzira ko se nalazi u posjedu te imovine i bez obzira ko će na kraju biti priznat kao vlasnik te imovine. Kao rezultat, Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine proglašen je kao sastavni dio ovog paketa.

50. Zakon o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 135/10) pokreće pitanja u okviru člana 2. i 4. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom ("Službeni glasnik BiH", br. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08). Konstatiramo da, ako Ustavni sud odluči da institucije Bosne i Hercegovine jesu vlasnici određene imovine obuhvaćene osporavanim Zakonom, odnosno da je Bosna i Hercegovina inače nadležna da uređuje cjelokupnu ili dio ove imovine po Ustavu, Sud bi bio mjerodavan da ustanovi da li kršenje člana 2 i 4 Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine zadire u Ustav, i to konkretno u prvu rečenicu člana **III(3)(b) Ustava**.

2. Argument da Bosna i Hercegovina nema zakonodavnu nadležnost za pitanja koja se odnose na državnu imovinu koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske

51. U svom odgovoru, NSRS tvrdi da materija koja se uređuje osporavanim Zakonom ne spada u nadležnost institucija Bosne i Hercegovine, osim ako entiteti nisu pristali na prenos te nadležnosti u skladu s članom III (5)(a) Ustava.

52. Konstatira se da je Ustavni sud u svojoj Drugoj djelimičnoj odluci u predmetu br. U 5/98 od 18. i 19. februara 2000. godine ("Službeni glasnik BiH", br. 17/00,) utvrdio da, prema alineji 4 preambule i čl. I(4) i II Ustava, institucije Bosne i Hercegovine uživaju određene nadležnosti u pogledu transformacije društvene svojine u druge oblike svojine,^[19] zaštite privatnog vlasništva i unapređenja tržišne privrede.

53. Međutim, konstatiramo da pitanje zakonodavnih nadležnosti nad državnom imovinom nije od centralnog značaja za predmetni slučaj. Umjesto toga, kako se ranije navodi, spor se odnosi na vlasništvo nad državnom imovinom koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i na mogućnost države da donosi zakone u pogledu ove imovine konzekventno svojim vlasničkim interesima. Drugim riječima, smatramo da, ako Sud prizna da je Bosna i Hercegovina vlasnik državne imovine koja spada u predmet osporavanog Zakona, bilo bi isključivo na institucijama Bosne i Hercegovine da uređuju tu imovinu.

[1] Vidjeti Odluku Vijeća Ministara BiH o "Osnivanju Komisije za državnu imovinu, utvrđivanje i raspodjelu državne imovine, određivanje prava i obaveza Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u upravljanju državnom imovinom," "Službeni glasnik BiH", br. 10/05, 18/05, 69/05 (ispravak), 70/05).

[2] Ibid. u čl. 3. i 4.

[3] Vidjeti odluke visokog predstavnika br. 342/05, 343/05, i 344/05 od 18. marta 2005., kojima se pojedinačno donose *Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Republike Srpske*, ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 32/06, 100/06, 44/07, 86/07, 113/07, i 64/08); *Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine*, ("Službeni glasnik BiH" br. 29/06, 85/06, 41/07, 74/07, i 58/08), i *Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Federacije Bosne i Hercegovine*, ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 20/05, 17/06, 40/07, 94/07 i 41/08).

[4] Ibid. posebno u stavu 8. preambule.

[5] Ibid. u članu 4.

[6] Vidjeti pismo Predsjednika Republike Srpske upućeno ambasadorima država članica EU i Vijeću za implementaciju mira za Bosnu i Hercegovinu: http://www.predsjudnikrs.net/index.php?option=com_content&view=article&id=8047&catid=39&lang=en&Itemid ≡ a. Vidjeti takođe odgovor članica Upravnog odbora VIM-a koji je priložen uz ovaj podnesak kojim su oni konstatirali da se ne slažu s viđenjima sadržanim u tom pismu.

[7] Vidjeti u prilogu "Informaciju o radu Komisije za državnu imovinu" od 12. novembra 2008.

[8] Vidjeti u prilogu *Prijedlog kriterija za utvrđivanje i raspodjelu državne imovine*, koje je izradila radna grupa Komisije i koje je Komisija usvojila 30. oktobra 2007. Neki članovi su osporili valjanost usvajanja kriterija iz proceduralnih razloga.

[9] Vidjeti Izjavu ambasadora Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira od 30. oktobra 2008. na http://www.ohr.int/pic/default.asp?content_id=42531.

[10] Vidjeti, na primjer, Odluku Ustavnog suda Ruske Federacije od 23. aprila 2004. godine, objavljenu u *Rossiyskaya gazeta* 28.04.1998; Prijevod na engleski i sažetak dostupni na: CODICES, Baza podataka o ustavnoj sudskoj praksi Venecijanske komisije; <http://www.codices.coe.int/NXT/gateway.dll?f=templates&fn=default.htm> referenca: RUS-2004-3-003 23.04.2004

[11] Vidjeti *Odgovor na navode iz Zahtjeva za ocjenu ustavnosti Zakona o statusu državne imovine na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja u predmetu br. U 1/11*, od 14. februara 2011.

[12] Vidjeti Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu br. U 25/00, stav 34.

[13] Vidjeti Ustavni zakon Kanade, 1867. do 1982., prečišćena verzija, odredbe čl. 91., 107., 108., 113. i 117., kojim se, između ostalog, raspodjeljuje javna imovina između Kanade na državnom nivou i njenim provincijama.

[14] Vidjeti Komonvelt Australije, Ustavni zakon, odredbe čl. 51., 85., 98. i 114., et al., prema kojima, između ostalog, vlasništvo nad imovinom koja se koristi isključivo u vezi s nadležnostima na državnom nivou pripada Komonveltu.

[15] Vidjeti Osnovni zakon Savezne Republike Njemačke u odredbama čl. 14., 15., 74., 75., 87(e), 89., 90., 134. i 135, kojima se, između ostalog, raspodjeljuju određena javna dobra i zakonodavne nadležnosti između Savezne vlade i država u njenom sastavu.

[16] Vidjeti Ustavni zakon institucionalnih reformi od 8. avgusta 1980. (*Loi spéciale de reformes institutionnelles du 8 août 1980*) u čl. 8 i 12., koji je donesen nakon transformacije Belgije iz centralizirane u saveznu državu; njime se raspodjeljuju brojne nadležnosti između države, regiona i zajednica prema funkcionalnim načelima.

[17] Vidjeti, na primjer, sljedeće odluke: Odluka Ustavnog suda Republike Slovenije U-I-304/95 od 30. januara 1997. ("Uradni list Republike Slovenije", br. 11/97), može se naći na: <http://odlocitve.us-rs.si/usrs/us-odl.nsf/o/DE2587B2E5B7D032C1257172002808D4>; i, Odluku Ustavnog suda Ruske Federacije od 9. januara 1998. ("Rossiyskaya gazeta" od 22. januara 1998.); prijevod na engleski jezik i sažetak mogu se naći na: CODICES, Baza podataka o ustavnoj sudskoj praksi Venecijanske komisije <http://www.codices.coe.int/NXT/gateway.dll?f=templates&fn=default.htm> referenca: RUS-1998-1-001 09.01.1998;

[18] Ibid. posebno u stavu 8. preambule.

[19] Vidjeti Drugu djelimičnu odluku u predmetu br. U 5/98 od 19. februara 2000. odredbe st.11-17 ("Službeni glasnik BiH ", br. 17/00).